

En hovmästare med hjärta.

P.G. Wodehouse: Providence and the Butler

”Hans nåd önskar se er, Mr Keeling.”

Keeling, hovmästare hos greven av Drexdale, reste sig långsamt från den fåtölj där han njutit sin eftermiddagslur och tultade iväg längs korridoren. Uppassaren som lämnat budskapet såg honom passera den rödklädda dörren, som markerade gränsen för betjäningens avdelning.

”Jane,” sade han till en av husorna som dykt upp från ingenstans, ”hur gammal är gamle Keeling?”

”Bevare mig, ingen aning,” sade Jane. ”Jag har funnits här sedan jag var en lite snärta och han såg precis likadan ut då.”

”Stackars gamle man.”

”Varför stackars gamle man?”

”Därför att han måste inställa sig hos Hans nåd.”

”Är Hans nåd på dåligt humör?”

”Hans nåd,” sade Tom med känsla, ”är på ett jäkla humör.”

Guideböckerna brukade hävda att det mest intressanta att beskåda på Drexdale Castle var kryptan från 1200-talet. De hade fel. För den verkligt intresserade besökaren var huvudföremålet Keeling. I själva verket såg Keeling ut att vara mycket äldre än kryptan. Hans antika utseende och oföränderlighet var mera markerat. Ingen — inte ens James, chefsträdgårdsmästaren, som hade befunnit sig på slottet i 25 år — kände till när han ursprungligen hade kommit till platsen.

När James hade varit en livfull ung springpojke åt trädgårdsmästaren hade Keeling sett precis likadan ut som nu. Keeling var inte enbart en hovmästare. Han var en släktklenod, en del av slottet. Man ansåg att han visste mer om familjen Drexdales historia än någon annan nu levande. Det var hans hobby. Han dyrkade Drexdales blod. Han kände familjens historia ända från Edward Bekännaren. Han daterade händelserna utifrån den tid som passerat sedan den nuvarande greven hade fallit nedför trapporna och brutit vristen eller när den 11:e greven hade varit i våldsamt slagsmål med sin yngre bror om ett marsvin. En trogen gammal tjänares upplevelser var inget som kunde jämföras med Keelings. Betjänter skulle komma och gå men han skulle alltid finnas kvar.

Efter att ha avverkat avståndet till hans nåds bibliotek så fort han förmådde — ty en kallelse på eftermiddagen betydde att viktiga saker var å färde — knackade Keeling på dörren. Ett grinigt rytande inifrån beordrade honom att komma in.

John, 12:e greven av Drexdale, satt i en länstol vid fönstret. Han var en kort rödblommig och fetlagd man. Han bar ett ovårdat grått skägg. De som kände till Keelings vördnad för namnet Drexdale undrade ofta över vilken uppfattning han hade av nuvarande greve. Både till uppförande och utseende skulle Lord Drexdale ha passat som en duktig bokhållare eller krögare. I sin ungdom hade hans position som son till en fläckfri kabinettsminister och framstående filantrop medfört att omgivningen hade välkomnat honom med ett vänligt leende. Det vänliga leendet hade inom fyra år förvandlats till en uttryckslös blick när man möttes, och nu brukade det bästa som tidningarna skrev vara ”den välkände sportande greven”. Vilket var ett artigt sätt att visa att hans vänner och bekanta var travbanans avskum.

Men vilka åsikter Keeling än hade så avslöjade han inga för någon. En Drexdale, hur lågt han än må ha fallit från den Drexdaleska traditionen, var helig och oantastbar för kritik.

”Kom in, skynda på. Stäng dörren. Stå inte kvar hälften inne och hälften ute, gapande som en fisk. Aj!”

Det sista utropet framkallades av ett plötsligt angrepp av smärta i foton, som insvept i bandage vilade på en trave av kuddar. Greven plågades av en av sina återkommande attacker av gikt.

”Ers Nåd önskade tala med mig?”

”Naturligtvis ville jag tala med er. För Guds skull människa, kan ni inte hålla munnen stängd? Är det nödvändigt att stå och gapa mot mig på det där sättet? Det var bättre. Keeling, jag vill att ni skall bege er till London med första tågförbindelse i morgon.”

”Till London, Ers Nåd?”

”Just det, London. Ni har väl hört talas om platsen hoppas jag. Se här, läs det här brevet. Det förklarar allt. Förbannade unge dåre. Jag borde ha förstått att han skulle bete sig som en idiot när jag lämnade honom ur sikte. Läs det. Det är från överste Brant som var här på jakten förra året.”

Keeling tog emot brevet och fumlade i sina fickor efter sina glasögon. Lord Drexdale betraktade hans letande med ökande otålighet.

”För tusan, människa,” utbrast han, ”jag kan inte vänta hela dagen. Ge mig brevet. Jag skall läsa upp det för er. Det handlar om Lionel.”

Keeling bugade. Välborne Lionel, grevens ende son, var en blek, nervös ung man som hade hunsats genom en sjuklig pojkålder av sin far och som nu mållöst drev omkring i London. Keeling, som hade känt honom sedan vaggan hade en tillgivenhet för honom bortsett från det faktum att han var en Drexdale. Lionel var lugn och försagd, och lugn och försagdhet var en välkommen förändring från de vanliga uppträdandena på slottet.

”Så här står det,” sade Lord Drexdale och tog upp brevet. ”Jag hoppar över frågorna om min gikt. De här är den del som jag vill att ni skall höra. *Jag tror att om du känner dig frisk nog för resan skall du ta en tur till stan på ett par dagar, det skulle jag göra. Det vore bra om du skulle hålla ett öga på Drexdales hopp just nu. Igår kväll, efter att vi hade ätit middag tillsammans på klubben, var Lionel i språksamt humör, och utgöt sig för mig. För att gå direkt på saken så har den unge dåren fallit på öronen för en dam som, fastän attraktiv, knappast tillhör den samhällsklass som jag antar att du skulle önska att den blivande Lady Drexdale skulle komma ur. För att vara mera exakt så uppträder hon i ett cirkusspektakel som nu lockar ungdomar till Olympias förstäder. Lionel visade mig hennes fotografi. Hon ser avgjort mycket vacker ut och jag hörde av Lionel att hon är en superb ryttarinna. Om det är dessa egenskaper som du önskar av din svärdotter är allt bara bra. Om inte, är det nog bäst att du kommer hit och sätter stopp för saken. Jag kan inte hjälpa dig. Jag seglar i morgon till Egypten. Så här står sakerna till. Nästa drag är ditt. Jag hoppas att din gikt - åh, strunta i min gikt. Det var allt. Och mer än nog. Jag kan inte röra mig själv med den infernaliska gikten, och ni är den enda människa som jag kan överlåta ansvaret för familjens intressen på. Ni är kanske en dumbom — gapa inte människa! — men jag vet att våra intressen ligger er varmt om hjärtat.”*

”Om jag får komma med ett förslag, Ers Nåd —”

”Nåväl?”

”Kanske ett telegram och uppmana Master Lionel att komma hem —?”

Lord Drexdale gjorde ett kast med huvudet mot bordet.

”Tror ni inte att jag funderat på det? Jag skickade ett telegram genast jag fick det här brevet. Där är hans svar. Han säger att han är mycket ledsen, men han ligger till sängs med en svår attack på tonsillerna och hans doktor förbjuder honom att resa. Tonsillerna minsann! Jag tror att han sitter på sexpennyraden och knäcker nötter medan han kastar fåraktiga blickar på flickan medan hon hoppar genom tunnband.”

Keeling mottog denna livliga skildring med respektfull tystnad.

”Tag första morgontåget, Keeling. Förstår ni? Förstår ni människa? Bra, gör vad ni tycker är bäst. Använd ert omdöme om ni har något. Om flickan måste köpas ut, köp ut henne! Strunta i kostnaden. Det var allt. Jag tar min middag här uppe.”

Keeling bugade och lämnade rummet.

Atmosfären på slottet var alltid en smula upprörd när hans nåd hade en attack av gikten, men den äldste i församlingen kunde inte minnas en mera upphetsande stund än den som inträffade efter frukosten tredje dagen efter Keelings avfärd. Det var grevens vana att läsa sin ”Sporting Life” (han prenumererar på ”Times” men han brukade läsa ”Sporting Life” direkt efter frukosten). När betjänten Tom denna morgon rörde undan efter frukosten överraskades han av en kombination av rytande och stönande från greven. När han tittade upp såg han att dennes ansikte var mörkrött och att hans ögon visade tecken på slaganfall. Han börja skynda till hjälp när de utstående ögonen plötsligt mötte hans och greven blev medveten om hans närvaro och beordrade honom att försvinna under en ström av svordomar. Tom tvekade inte att lyda order.

Det stycke som hade upprört greven så våldsamt hade som rubrik: ”Intressant vigsel” Och enligt grevens åsikt var det inga överord. Stycket hade följande information:

Ett bröllop av stort intresse för alla sportfrälsta hölls igår vid en högtid i St. Andrews kyrka, Walthamstow, när välborne Lionel Carr, ende son till greven av Drexdale, den välkände sportintresserade adelsmannen, i stillhet vigdes med Margaret, dotter till Nathaniel J. Trenton från Austinville, Texas, USA. Mr. Keeling, en vän till brudgummen, fungerade som best man. Bruden fördes fram av sin fader. Både Mr. Trenton och den välborna Mrs. Carr är medlemmar av överste Wilberforces ”Vilda Västern Sällskap” som nu uppträder på Olympia, där brudens underbara uppvisning i sadeln har skapat mycken uppmärksamhet. Efter ceremonin avreste det lyckliga paret i en bil för resan till Wales där smekmånaden skall tillbringas.

Precis klockan elva gjorde Lord Drexdale ett samlat uttalande — hans första. Uttalandet lydde: ”När Keeling återvänder, skicka in honom till mig.”

När vi i vårt sinne föreställer oss en händelseutveckling innan den ägt rum, är vi ofta fel ute när det gäller den andra sidans reaktion. Vi förväntar oss ett visst uppförande och låter vår fantasi föreställa oss det. Sådana scener visar sig dock som regel utvecklas annorlunda än vi förväntat, beroende på den andra sidans uppträdande i sin roll. Lord Drexdale gjorde detta misstag. Även då han hade rent samvete så brukade Keelings uppträdande vara underdånigt. Med denna fruktansvärda börda tyngande på sitt sinne förväntade sig Lord Drexdale att Keeling skulle krypa inför honom. Men han kröp inte.

Den Keeling som inträdde i rummet klockan halv sex var subtilt annorlunda än den Keeling som lämnat slottet tre dagar tidigare. Han rygg tycktes rakare. Det syntes ett egendomligt ljus i hans milda ögon. Nästan som ett oförfärat öga berett till strid. Ingen god hovmästare uppför sig någonsin obesvärad. Om han skulle uppföra sig obesvärad skulle han inte vara en god hovmästare. Men om sanningen skall fram måste man medge att när Keeling mötte den utmanande blicken i Hans Nåds utstående ögon var han så nära att uppföra sig så obesvärat som det är möjligt för en god hovmästare att göra.

”Nåväl?” sade Lord Drexdale i en lugnet-före-stormen röst som skulle ha kunnat åstadkomma ett starkt jordskalv.

”Ers nåd har läst tillkännagivandet?”

Lord Drexdales känslor bröt fördämningarna. Han rasade. År av bekantskap med tävlingskollegor hade givit honom styrkan att kunna uttrycka sig med avsevärd kraft.

”Ni är en gammal dåre!” dundrade han. ”Ni malättna monument av imbecillitet. Ni står där lugnt — Ni mumie! Ni drummel! Ni —!”

”Om Ers Nåd —”

”Vad fick ni för det? Hur mycket betalade de er? Nå? Nej? Ni är en för stor dåre för att bli en bedragare. De lindade er runt sina fingrar. De —”

”Om Ers nåd vill tillåta mig.”

”Nåväl, fortsätt. Om ni har något att säga som skulle kunna få ert schabbel att se bättre ut så säg det. Jag skall med glädje lyssna. Min själ kommer det inte att bli värt att höra. Fortsätt.”

”Jag handlade i de bästa avsikter, Ers Nåd.”

”Ni gjorde vad?”

”Ers nåd instruerade mig att använda mitt omdöme. Har jag Ers Nåds tillåtelse att förklara?”

Lord Drexdale drog i sitt gråa skägg. Detta tycktes ge honom en temporär lättnad. Han nickade.

”Jag lämnade budskapet från Ers Nåd till Master Lionel omedelbart efter ankomsten. Master Lionel vägrade att uttrycka någon åsikt. Han tog med mig till den plats där den unga damen uppträdde, och jag är benägen att säga, Ers Nåd, att jag blev mycket imponerad av hennes hand med hästen. Efter uppvisningen hedrade Master Lionel mig med att presentera mig för henne. Jag kan försäkra Ers Nåd, att denna unga dam är mycket förtjusande i varje hänseende. Jag är övertygad om att Ers Nåd inte kommer att ha något att klaga beträffande hennes uppträdande i de positioner hon kommer att ha.”

”Förbannat, ni pratar som om ni hade engagerat en diskerska. Inser ni att denna hästhoppande kvinnliga uppenbarelse kommer att bli Lady Drexdale i framtiden?”

”De är mycket tillgivna varandra, Ers Nåd. Den unga damen tycks vara mycket fäst vid Master Lionel.”

”Tillgiven!” En test av det grå skägget lossnade i Lord Drexdales hand.

”Hon är en mycket känslig godhjärtad ung dam, Ers Nåd. Hon var hela tiden emot att gifta sig med Master Lionel mot Ers Nåds vilja. Hon hade till och med övertygat Master Lionel i detta hänseende.”

”Men uppenbarligen ändrade de sig?”

”Jag påverkade dem att göra så, Ers Nåd.”

”Vad säger ni?”

”Jag påverkade dem i denna riktning.”

”Då — då!” Greven stammade. ”Då var det ni —”

Keeling bugade sig allvarligt, och stormen utbröt igen. Det ansågs normalt på slottet att när greven började leverera sina utskällningar var det inte mycket han utelämnade. Vid detta tillfälle överträffade han sig själv. Han angrep Keeling vildsint. Han slet Keeling i stycken. Hovmästaren väntade tålmodigt på att han skulle sluta.

”Och ni skall vara ute härifrån i kväll,” avslutade Lord Drexdale. ”Jag struntar i om ni varit här ett halvt århundrade. Ni skall ut. Det var allt. Stäng dörren efter er!”

”Skall jag lämna Ers Nåds tjänst?”

”Ni lämnade den för en halv minut sedan. Försvinn.”

Ögonen brann av kampvilja hos hovmästaren. Åren försvann från honom. Hans röst darrade.

”Master Jack —”

Lord Drexdale studsade vid detta tilltal från hans barndom. Hur många år hade inte passerat sedan Keeling senast kallade honom Master Jack? Och han såg likadan ut nu som han såg ut då. Något — han kunde inte säga vad — tystade Lord Drexdale i detta ögonblick, och hovmästaren fortsatte, hans röst blev starkare och allvarligare när han talade.

”Master Jack, lyssna på mig. Det är sextio år, precis, sextio år i oktober sedan jag trädde i tjänst hos familjen Drexdale. Jag var en liten pojke då och jag hjälpte till i stallen. Och min far var hovmästare till Hans Nåd, er farfar, och han brukade berätta för mig om hur Drexdales var den förnämsta familjen i England och på vilket sätt, och nu då jag tjänade på slottet måste jag vara en företrädare för dem. Han lärde mig att se upp till namnet Drexdale som om det var mitt eget och vara stolt över dess historia och dess framtid som om den tillhörde mig. Och när han dog övertog jag hans plats, Ers Nåds far var då greven, Master Jack. Han var en fin riktig Drexdale! Han skulle ha huggit av sig sin hand för namnets rykte. Sedan dog han och ni blev herre på slottet, Ni!” Hans röst ökade i styrka. ”Ni drog ned namnet, Master Jack. Ni fyllde slottet med män som inte var värda att hugga veden till brasorna. Tror ni inte att jag plågades när jag såg slöddret sitta runt bordet och serverade dem? Passade upp dem! Tror ni inte att jag kände av det, när jag läste i tidningarna om Lord Drexdale i olika sammanhang och såg hur namnet förnedrades? Och sedan, gifte ni er med den där kalla blodlösa kvinnan bara på grund av hennes namn. Och när Master Lionel föddes var han klen och sjuklig. Och hans Nåd, er far, som kunde vara ute och jaga hela dagen och komma hem pigg som en mört.”

Han avbröt sig, skakade och fortsatte sedan med svagare röst. ”När Master Lionel visade mig denna flicka som han har gift sig med sade jag till mig själv ’Hon blir utmärkt!’ Jag sade mig att det inte är social ställning som familjen Drexdale behöver, inte heller pengar. Det är hälsa. Till kropp och själ. Då kanske nästa Drexdale kan bli en riktig Drexdale. Hon är inte en av de där flickorna ur Londonsocieteten. Hon är en kvinna, det är hon. Hon har verkligen blod i sig. Hon —”

Hans röst övergick i viskning. Handen lyftes mot strupen. Han vände sig mot dörren och föll med ett brak. Lord Drexdale med giktfot och allt flög upp ur sin stol och drog i klocksträngen.

Den avslutande delen, som är ett post skriptum till denna händelse i historien om den uråldriga familjen, kan dateras till klockan fem en vårkväll 18 månader senare, då Keeling, fortfarande hovmästare hos greven

”Master Jack—” Lord Drexdale started at the once familiar address. How many years had slipped by since Keeling had called him that?

av Drexdale, kunde observeras hasande fram i korridoren och knacka på dörren till grevens arbetsrum. Han knackade igen. Inget svar så han steg in.

Lord Drexdales rygg var vänd mot dörren.

”Skall jag ta hand om Master John, Ers nåd?”

Lord Drexdale tittade upp.

”Kan ni inte se att han har fått tag i mitt finger?” sade han. ”Ni är en riktig plåga ibland, Keeling.”

Hovmästare iakttog barnet allvarligt.

”En fin pojke, Ers nåd.”

Ett plötsligt skrik gick genom luften. Babyn hade blivit missnöjd med mattans mönster. Keeling böjde sig ned och lyfte upp den missnöjde.

”Det där,” sade Lord Drexdale lugnt och betraktade det skrikande byltet i hovmästarens armar, ”är lungor det Keeling, ni hade rätt. Nästa Drexdale kommer att bli en Drexdale.”

Washington Herald's Literary Magazine, 27 febr. 1910

Översättning: Bengt Malmberg 2015